

Passie

Vraatdruk monitoren

Jasprina Kremers is een van de vele vrijwilligers die meedoet aan het onderzoek naar vratedruk door reeën en herten. Dit najaar inventariseerde ze vijf plotjes op de Noord-Ginkel bij Ede. 'Als het wild veel boompjes op- of aanvreet stagneert de natuurlijke verjonging, en daarmee de continuïteit van het Veluwe bos.'

Op een bewolkte dag in oktober gaat Jasprina Kremers met een rugzak vol meetattributen op pad: kompas, meetlint, bamboestokken, wasknijpers, bitterlichtglasje, monitorings-app. Al snel vindt ze met haar gps de plek waar ze moet zijn: een plek waar bomen zijn gekapt om licht te creëren. De bedoeling is dat hier vanzelf een nieuwe generatie bomen komt; natuurlijke bosverjonging noemen we dat. Kremers gaat monitoren in hoeverre dat lukt.

Op haar werk hoorde ze over het vratedrukproject van Fauna-beheereenheid Gelderland, Stichting Probos en Borgman Beheer Advies. Als Wagenings afgestudeerde in Bos- en natuurbeheer en werkzaam in de sector is ze begaan met het Veluwe bos. Ze vindt het leuk om in haar vrije tijd aan dit project bij te dragen. Voordat ze aan de slag kon, volgde ze de training die elke vrijwilliger krijgt om de monitoring goed uit te voeren, wat in haar geval vooral een opfriscursus betekende. Ze kreeg uitleg over het project en wat de vrijwilligers zoal moeten bestuderen en meten. Vervolgens was er een praktijkoefening in het herkennen van boomsoorten. 'Erg leuk. Ik kwam erachter dat ik nog best veel wist.'

Loofbomen

Het onderzoek is vorig jaar gestart en duurt vijf jaar. Het streven is dat professionals samen met een legertje vrijwilligers jaarlijks 1600 plotjes op een uniforme manier monitoren op vraatschade. 'Bosbeheerders zien dat nieuwe bomen vaak moeite hebben om zich te vestigen en tot wasdom te komen. Dat geldt met name voor loofbomen. Bosbeheerders wijten dit vooral aan de hoge wildstand. Klopt dit beeld en waar is de vratedruk het grootst? Door Veluwebreed de vraatschade in kaart te brengen, zijn er straks cijfers die aangeven hoe het werkelijk zit. Wie weet valt de vratedruk mee. Maar als het tegenvalt kan er misschien – en dat is mijn eigen invulling – financiering komen voor rasters of individuele plantkokers om verjongingsplekken te beschermen. Want het zijn hartstikke dure maatregelen. Of er ontstaat meer draagvlak voor een wat intensievere jacht om de wildstand op verjongingsplekken (tijdelijk) te verminderen en de jonge bomen een kans te geven om boven de vraatgrens uit de groeien.'

Natuurlijke verjonging is een van de pijlers van de nationale Bossenstrategie. Het ministerie stuurt aan op gemengde bossen met meer inheemse loofbomen. 'Gemengde bossen zijn weerbaarder tegen de gevolgen van klimaatverandering en inheemse loofbomen hebben een grotere soortgebonden biodiversiteit dan uitheemse boomsoorten. Maar als verjonging van loofboomsoorten niet goed lukt, omdat bomen door vraat een rare vorm krijgen, geremd worden in hun groei of überhaupt niet opkomen, dan moeten we wat.'

Rode, gele, blauwe en groene knijpers

Op haar plot gaat Kremers aan de slag. Ze beschrijft algemene kenmerken als de grootte van de verjongingsplek, de meest voorkomende boomsoort – hier grove den –, hoe dicht de jonge boompjes bij elkaar staan, de leeftijd van de boompjes en eventuele sporen van wroetende wilde zwijnen of oogstmachines. 'Hebben zwijnen lekker zitten wroeten op zoek naar eten, dan zijn er minder zaden over om te ontkiemen of zijn heel jonge boompjes mogelijk vernield.' Vervolgens verdeelt ze haar plot in vijf subplots, elk op tien meter afstand van elkaar, en zet er een bamboestok bij. Vanaf die bamboestok zoekt ze de dichtstbijzijnde vijftien jonge boompjes van 20 tot 160 centimeter en markeert die met een rode knijper. 'Boompjes tot 1,60 meter zijn het kwetsbaarst. Reeën knabbelen tot 1,20 meter, eðelherten gaan tot 1,60 meter.' Kremers kijkt naar bijvoorbeeld de veegschade aan de stammetjes maar vooral naar vraatschade aan de bovenste knoppen. 'Als een eindknop wordt opgegeten, neemt een zijknop de groei over en krijg je een onregelmatige stam. Ongunstig voor de houtkwaliteit, maar ook voor de continuïteit van het bos als geheel. Als telkens de bovenste knop wordt opgegeten wordt het boompje nooit groter dan 1,60 meter, een soort bonsaiboom.' De grotere bomen binnen de cirkel van de vijftien kwetsbare boompjes, geeft Kremers een blauwe knijper. Die bomen zijn boven de vraatgrens uitgegroeid. Kiemplanten tot 20 centimeter voorziet ze van een groene knijper. Over al deze boompjes noteert ze wetenswaardigheden. 'Het hele protocol doorlopen is een tijdrovende klus', vindt ze. 'Je bent er snel een dagdeel mee bezig, maar ik kom graag in het bos en het is heerlijk om tegelijk iets interessants en nuttigs te doen. Ik heb mijn plots in september en oktober gemonitord. In mijn eentje, maar het is beter om met z'n tweeën op pad te gaan. Veel vrijwilligers doen dat ook.'

'De vratedruk door het wild wordt nu voor het eerst goed in beeld gebracht'

Sayaguesa-runderen

De vraat valt mee, constateert Kremers. Er staat veel grove den en dat vindt het wild minder lekker. En hoewel reeën en herten Amerikaanse vogelkers ook niet echt smakelijk vinden, ziet niet elke vogelkers er ongeschonden uit. 'Kijk, deze heeft een kronkel in de stam.' Dat de vratedruk haar toch meevalt, komt misschien doordat de Noord-Ginkel een druk recreatiegebied is, wat mogelijk het wild verstoort. Wellicht reageren reeën en herten ook wel op de zwarte Sayaguesa-runderen die op de Noord-Ginkel rondlopen. Eén keer is Kremers min of meer door de runderen 'verjaagd'. 'Ik wist nog niet dat die dieren er liepen. Ik hoorde wel wat in de verte. Op een gegeven moment draaide ik me om en zag ik ze vrij dichtbij staan. Ze kwamen steeds meer mijn kant op. Toen ben ik toch maar weggegaan en de volgende dag teruggekomen om de monitoring af te ronden.'

*Ook interesse om mee te doen met de vratedrukmonitoring? Kijk op www.landschapsbeheergelderland.nl en zoek op *graasdruk* of meld je aan via graasdrukmonitoring.gld@faunabeheereenheid.nl.*